

İcra ve İflas Hukukunda TASARRUFUN İPTALİ DAVASININ KONUSU

Av. Talih UYAR *

İİK. mad. 277/I'de; iptâl davasının, «İİK. 278, 279 ve 280. maddelerinde yazılı tasarruflar nedeniyle açılabilirliği» belirtilmiştir (İİK. mad. 277)¹.

I. Maddede kullanılmış bulunan «tasarruflar» sözcüğünün hatalı olduğu **doktrinde**² belirtilmiştir. Gerçekten, borçlunun «İİK. mad. 277 anlamında iptâl edilebilen tasarrufları» sadece «malvarlığındaki bir hakka doğrudan etki yaparak, o hakkı başkasına nakleden veya sınırlayan, külfet yükleyen veya değiştiren veya sona erdiren hukukî işlemler» olarak tanımlanan³ **tasarruf işlemleri** (*tasarrufi muameleler*)nden ibaret bulunmadığı gibi, tasarruf işlemlerinin ancak bir bölüm olarak dahil olduğu ve **doktrinde**⁴ «hukukî bir sonuç doğurmak üzere yapılan irade beyanları» olarak tanımlanan «*hukukî işlem*»lerden ibaret değildir. Bu madde gereğince iptâlî söz konusu olanlar, «hukukî işlem» kavramından daha geniş olan, onu da içeren ve doktrinde⁵ «kendisine hukuk düzenince hukukî bir sonuç bağlanmış olan beşeri (insan) fiilleri» olarak tanımlanan hukukî fiiller'dir.⁶ Nitekim kaynak yasanın Almanca metninde, bu konuda «tasarruf» değil «hukukî fiil» kavramı yer almaktadır.⁷ Bu nedenle, İİK. mad. 277 vd. geçen «tasarruf» kavramını, «*hukukî işlem*»leri, «*hukukî fiil*»leri de içerir şekilde, en geniş anlamıyla kabul etmek gerekir.⁸ Örneğin, borçlunun «protesto çekmemesi», «haksız bir ödeme emrine itiraz etmemesi», «zamanaşımını def'inde

* İzmir Barosu

1 MADDE 277/I-«İptal davasından maksat 278, 279 ve 280 nci maddelerde yazılı tasarrufların butlanına hükmettirmektir...»

2 UMAR, B. Türk İcra-İflâs Hukukunda İptâl Davası, 1963, s: 54 vd.

3 TUHR, von. (Çev. Edege, C.) Borçlar Hukukunun Umumi Kısım (C: 1-2, 1983, s: 189)-SCHWARZ, A. B. Borçlar Hukuku, s: 163-AYİTER, K. Medeni Hukukta Tasarruf Muameleleri, 1953, s: 13

4 ATAAY, A. Medeni Hukukun Genel Teorisi, 1980, s: 317 vd.-OĞUZMAN, K. Medeni Hukuk Dersleri, 1948, s: 106 vd.-ÖZSUNAY, E. Medeni Hukuka Giriş, 1986, s: 318 vd.-İMRE, Z. Medeni Hukuka Giriş, 1994, s:205 vd.-ZEVKLİLER, A. / ACARBAY, M. B. / GÖKYAYLA, K. E. Medeni Hukuk (Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku), 1999, s: 131 vd.

5 ATAAY, A. age. s: 310 vd.-OĞUZMAN, K. age. s: 99-ÖZSUNAY, E. age. s: 319-İMRE, Z. age. s: 207-ZEVKLİLER, A. / ACARBAY, M. B. / GÖKYAYLA, K. E. age. s: 129

6 UMAR, B. age. s: 54 vd.-GÜRDOĞAN, B. İflâs Hukuku Dersleri, 1966, s: 222, dipn. 615-SARISÖZEN, İ. İcra ve İflâs Hukukuna Göre İptal Davasında Yargılama Usulü (ABD. 1977/1, s: 52 vd.)

7 UMAR, B. age. s: 54 vd.-ÜSTÜNDAĞ, S. İflâs Hukuku, 8. Bastı, 2009, s: 295

8 KURU, B. İcra ve İflâs Hukuku, C: 4, 1997, s: 3410-KURU, B. İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2004, s: 1197

bulunmaması», «davayı kabul etmesi», «davadan feragat etmesi», «yeminden çekinmesi», «kanun yoluna başvurmadan kaçınması», «hukukî işlem» olmadığı halde birer «hukukî fiil» sayılır ve iptal davasına konu yapılabilir.⁹ Nitekim, **İsviçre Federal Mahkemesi**,¹⁰ «borçlunun anlaşmalı olarak hakkında icra takibine geçen alacaklının» yaptığı takibe itiraz etmemesi yani «itirazdan kaçınması» halinde, bu davranışa karşı, asıl alacaklıların iptal davası açabileceğine karar vermiştir. Yargıtay'da, «borçlunun 'muvazaalı olarak kardeşine borçlanıp kendisi hakkında takip yaptırıp, taşınmazlarını haciz ettirmesi işleminin, iptal davasına konu edilebileceğini»¹¹ belirtmiştir.

Şu halde, borçlunun gerek «dava dışındaki», gerek -sulh, feragat, kabul gibi- «icra takibi içindeki» en geniş anlamı ile hukukî işlemleri, iptâl davasına konu olabilecektir.¹² Kısaca, borçlunun; alacaklıları aleyhine malvarlığını azaltıcı nitelik taşıyan her türlü -en geniş anlamı ile- hukukî işlemleri, iptâl davasına konu olabilir.

İptal davasına konu olan işlemler -kural olarak- maddi hukuk bakımından tamamen geçerli olan ancak alacaklıları zarara sokan işlemlerdir. Örneğin, «devredilen şirket hisseleri»,¹³ «alacağın temliki»,¹⁴ «devredilen miras hisseleri»,¹⁵ «tapuya şerh verilerek güçlendirilen satış vaadi sözleşmeleri»,¹⁶ «satılan taşınmazlar»,¹⁷ «boşanma protokolü uyarınca devredilen taşınır ve taşınmazlar»,¹⁸ «havale işlemleri»,¹⁹ «parası borçlu tarafından verilerek eşi (oğlu vs.) adına tescil ettirilen taşınır/taşınmazlar»,²⁰ «borçlunun malvarlığının artışı önleyen işlemler»,²¹ «borçlunun, aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davasını kabul etmesi»,²² «borçlunun, miras bırakandan kalan taşınmazlardan pay istemeyip, kendisine intikal edecek payları kardeşlerine devretmesi işlemi»,²³ «borçluların, mirasın reddi konusundaki işlemleri»,²⁴ «kişisel hakların kuvvetlendirilmesi için tapuya verilen şerhler»,²⁵ «nam-ı müstear konusu işlemler»,²⁶ «adi ortaklığın feshine ilişkin sözleşme»,²⁷ «borçlu tarafından yapılan ölünceye

9 UYAR, B. age. s: 54, dipn. 4-ÜSTÜNDAĞ, S. age. s: 294

10 Bknz: BGE. 65 III, s: 133 (Naklen; ÜSTÜNDAĞ, S. Medeni Yargılama Hukuku 7. Bastı, 2000, C: 1-2, s: 762)

11 Bknz: 15. HD. 15.9.1990 T. 3485/3290

12 ÜSTÜNDAĞ, S. age. s: 294

13 Bknz: 17. HD. 19.4.2010 T. 2848/3607; 22.2.2010 T. 9772/1356; 12.11.2009 T. 8068/7497

14 Bknz: 17. HD. 5.7.2010 T. 564/6375; 19.4.2010 T. 2387/3606; 1.3.2010 T. 9111/1733; 11.2.2010 T. 10446/1043 vb.

15 Bknz: 17. HD. 23.2.2010 T. 9831/1437

16 Bknz: 17. HD. 22.2.2010 T. 10739/1362; 5.5.2008 T. 1637/2353; 15.HD. 30.9.2002 T. 3158/4300

17 Bknz: 17. HD. 15.2.2010 T. 503/1144

18 Bknz: 17. HD. 11.2.2010 T. 10940/1042; 24.3.2009 T. 4342/1702; 17.2.2009 T. 3448/733

19 Bknz: 17. HD. 28.12.2009 T. 6547/8779

20 Bknz: 17. HD. 14.9.2009 T. 6101/5325; 15.6.2009 T. 2886/4235; 14.5.2009 T. 1791/3139

21 Bknz: 17. HD. 4.5.2009 T. 148/2805

22 Bknz: 17. HD. 14.4.2009 T. 5384/2350

23 Bknz: 17. HD. 14.2.2008 T. 4110/617

24 Bknz: 17. HD. 11.2.2008 T. 5540/513

25 Bknz: 15. HD. 15.5.2002 T. 1010/2526

26 Bknz: 14. HD. 19.10.2001 T. 5932/6946; 15. HD. 29.4.1993 T. 2212/2029

27 Bknz: 13. HD. 3.5.1982 T. 2826/3119

kadar bakma sözleşmesi»²⁸ «borçlunun, üçüncü kişideki alacağını kızına devretmesi işlemi»²⁹ hakkında iptal davası açılabileceği gibi, borçlunun «bir taşınır ya da taşınmaz malın başkasına bağışlaması»nın, «borç ikrarında bulunması»nın, «ticari işletmesini üçüncü bir kişiye devretmesi»nin vs. iptali için, «iptal davası» açılabilir.

Yüksek mahkeme³⁰ «borçlunun iptale tabi tasarruflarının üç grup altında ve İİK.nun 278, 279 ve 280. maddelerinde düzenlenmiş olduğunu, ancak, bu maddelerde iptal edilebilecek bütün tasarrufların sınırlı olarak sayılmamış olduğunu, kanunun iptale tabi bazı tasarruflar için genel bir tanımlama yaparak, hangi tasarrufların iptale tabi olduğu hususunun tayinini hakimnin takdirine bırakmış (İİK. md. 281) olduğunu, bu yasal nedenle de, davacı tarafından İİK.nun 278, 279 ve 280. maddelerden birine dayanılmış olsa dahi, mahkemenin bununla bağlı olmayıp, diğer maddelerden birine göre iptal kararı verilebileceğini» belirtmiştir...

II. Buna karşın;

a) «Maddi hukuk» (BK. mad. 20) bakımından hükümsüz olan işlemler hakkında, iptâl davası açılmasına gerek yoktur.³¹ Çünkü, bu gibi durumlarda, tasarruf konusu mal ya da hak, borçlunun malvarlığından çıkmamıştır. Hükümsüz olan bu tasarrufa dayanarak, üçüncü kişinin «istihkak davası» açması halinde (İİK. mad. 97; 228) davalı alacaklı (iflâsta; iflâs masası) savunma yoluyla «hükümsüzlük iddiası»nı ileri sürebilir. Buna karşın, alacaklı (İİK. mad. 99) ya da iflâs idaresinin, üçüncü kişiye karşı açtığı istihkak davasında, davacı-alacaklı ya da iflâs idaresinin, «üçüncü kişinin o malı hükümsüz bir tasarruf sonucunda ele geçirdiğini ve bu nedenle, malın borçluya ait olduğunu» kanıtlaması gerekir. Görüldüğü gibi, aslında ayrı nitelikte davalar olmalarına rağmen gerek «istihkak davası»nın ve gerekse «iptâl davası»nın amacı aynı olup, bu da alacaklılarına zarar vermek isteyen borçlunun tasarruflarına karşı alacaklıları korumaktadır.³² Bu amaca, istihkak davasında, borçlu ile üçüncü kişi arasında yapılan tasarrufun hükümsüz olması nedeniyle, «malın borçlunun malvarlığından çıkmadığı» iptâl davasında da, borçlu ile üçüncü kişi arasındaki tasarrufun geçerli olduğu, malın böylece borçludan üçüncü kişinin malvarlığına geçtiği ancak, bu tasarrufun İİK. 278 vd. göre iptâlê konu olduğu, bu nedenle davacı-alacaklının (iflâsta; iflâs masasının) «mal borçlunun malvarlığındaymış gibi, cebri icra yolu ile, o malın bedelinden alacağını almak yetkisine sahip olduğu» iddia edilerek ulaşılır.

b) Takip hukuku bakımından hükümsüz olan (İİK. mad. 191/1, 290) işlemler hakkında iptâl davası açılmasına gerek yoktur.³³ Çünkü, bu durumda, tasarruf konusu mal ya da hak, borçlunun malvarlığından çıkmamıştır.

c) «Muvazaalı işlem»ler (BK. mad. 18) hakkında iptâl davası açılmasına gerek olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bu konuda «iptâl davası açılmasına gerek bulunmadığını»

28 Bknz: 13. HD. 16.4.1974 T. 640/925

29 Bknz: İİD. 4.11.1968 T. 9095/9886

30 Bknz: 17. HD. 7.6.2010 T. E.4656, K:5233

31 UMAR, B. age. s: 16–ANSAY, S. Ş. Hukuk, İcra ve İflâs Usulleri, 1960, s: 325–KURU, B. age. C: 4, s: 3413–ULUKAPI, Ö. İcra ve İflâs Hukuku, s: 284–GÜRDOĞAN, B. age. s: 222–PEKCANİTEZ, H. / ATALAY, O. / ÖZKAN, M. S. / ÖZEKES, M. İcra ve İflâs Hukuku, 7. Bası, 2009, s:694–MUŞUL, T. İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, 2008, s: 1281; 1289–ÖZKAYA, E. İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları, 2004, s: 214; 1005

32 KURU, B. age. C: 4, s: 3416–KURU, B. El Kitabı, s: 1199

33 UMAR, B. age. s: 16–GÜRDOĞAN, B. age. s: 222

ileri sürenler bulunduğu gibi, «iptâl davası açılabileceğini» kabul edenler de vardır.

«Muvazaalı işlemler hakkında iptâl davası açılmasına gerek bulunmadığını» ileri sürenlere göre,³⁴ İİK. 277 vd. göre iptâl davasına konu olan tasarruflar geçerli tasarruflardır. İşlemin muvazaalı olması halinde, işlem konusu taşınır/taşınmazın mülkiyeti borçlu ile işlemde bulunan üçüncü kişiye geçmemiş olduğundan, bu durumda iptâl davası açılmaz. Şeklen üçüncü kişinin üzerinde gözükken örneğin; aracın, taşınmazın alacaklı tarafından haciz ve satışının istenmesi gerekir...

Muvazaalı işlemler hukuki sonuç doğurmadığından, «iptâl davası»na değil «istihkak davası»na konu yapılabilir: Eğer, muvazaalı tasarrufa konu yapılmış olan mal, borçlunun elinde bulunduğu için üçüncü kişi, «istihkak davası» açarak (İİK. mad. 97) ‘malın kendisine ait olduğunu’ ileri sürerse, davalı-alacaklı veya iflas masası, «muvazaa» iddiasını -tıpkı «hükümsüzlük» iddiası gibi-davaya vereceği cevapta ileri sürebilir. Eğer mal *üçüncü kişinin elinde bulunduğu için* (İİK. mad. 99), alacaklı ya da iflas masası, üçüncü kişiye karşı «istihkak davası» açmak zorunda kalmışsa, bu davada alacaklı veya iflas masasının ‘üçüncü kişinin, o malı muvazaalı bir işlem sonucunda ele geçirdiğini’ ileri sürmesi ve bunu kanıtlaması gerekir. Bir işlemin muvazaalı olmasından dolayı iptâli, BK’nun 18. maddesi mümkündür. Zira, muvazaada, malvarlığı devri muvazalıdır ve bu hali ile de devir gerçekten arzu edilmiş değildir. Bu nedenle de, İİK. mad. 277 vd. eden hükümlerin uygulanmasına ihtiyaç ve zaruret yoktur. Burada, İİK. mad. 277 vd. hükümlerinin uygulanamamasının nedeni, muvazaalı işlemler ile borçlu malvarlığı dışına çıkarılmış gibi görünen malların, yine borçlu malvarlığında kalmış olması ve bu nedenle de alacaklıların müdahale alanı dışına çıkarılmamış olmasıdır... Bu bakımdan, «muvazaa iddiası» ile «tasarrufun iptâli davası»nın bir arada bulunması mümkün değildir...

«Muvazaalı işlemler hakkında iptâl davası açılabileceğini» kabul edenlere göre³⁵

34 UMAR, B. age. s: 17–KURU, B. age. C: 4, s: 3413 vd.–KURU, B. El Kitabı, s: 1198 vd.–BELGESAY, M. R. İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 1950, s: 264–GÜRDOĞAN, B. age. s: 222–MUŞUL, T. age. s: 1289 vd.–MUŞUL, T. İflas Suçları (Taksiratlı ve Hileli İflas Suçları ile Diğer İflas Suçları) 1998, s: 95, dipn. 285a–MUŞUL, T. İcra ve İflas Hukuku ile İlgili Birlikçi Raporları ve Hukuki Mütalâalar, 2006, s:833 vd., 899 vd., 907 vd. 1000 vd.–ÜSTÜNDAĞ, S. age. s: 286–ÜSTÜNDAĞ, S. Medeni Usul, İcra ve İflas Hukukçuları Toplantısı, II-III,2004, s: 207 vd.–KARATAŞ, İ. / ERTEKİN, İ. Tasarrufun İptali Davaları, 1998, s: 133 vd.–DELİDUMAN, S. Medeni Usul, İcra ve İflas Hukukçuları Toplantısı, s: 211–AKŞENER, H.Ş. İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, 2007, s: 117–ASLAN, K. Hacizde İstihkak Davası, 2005, s: 492 vd.–ATALAY, S. Türk İflas Hukuku, C: 1, s: 670–PEKCANİTEZ, H. / ATALAY, O. / ÖZKAN, M. S. age. s: 695

35 ESENER, T. Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler, 1956, s: 108–KOSTAKOĞLU, C. Takip Hukukunda İptal Davaları (Yasa D. 1989/8, s: 1040–Adalet D. 1989/6, s: 263 vd.)–Aynı görüşte: GÜNEREN, A. İstihkak Davaları ile Tasarruf İptal Davaları, 2004, s: 1017 vd.–GÜNEREN, A. Tasarruf İptal Davaları, 2008, s:7–AKKAYA, T. Alacaklıdan Mal Kaçırmaya Yönelik Muvazaalı Tasarrufların İcra ve İflas Kanunu’nda Düzenlenen İptal Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu (Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, 2006/3, s: 681–YILDIRIM, M. K. İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları, s: 142–ÜLKÜ, F. M. Muvazaa Davaları ile İptal Davaları Arasındaki İlişki (Manisa Bar. D. 1997/Tem.-Ekim, S: 62-63, s: 84)–YAVUZ, N. Alacaklılardan Mal Kaçırmaya Yönelik İşlemlerin Hukuken Nitelendirilmesi Sorunu ve Bu Amaçla Yapılan Muvazaalı İşlemler Hakkındaki Yargıtay Uygulamasından Örnekler (1986/1-2, Ocak-Nisan 1986, s: 106–Yarg. D. 1999/3, Tem./1999, s: 224–Tür. Not. Bir. Huk. D. Ağustos/1999, S: 103, s: 8 vd.)–KILIÇOĞLU, A. age. s: 103–UYAR, T. İcra ve İflas Yasasında Düzenlenen İptal Davasının Hukuki Niteliği ve Konusu (İBD. 1984/10-11-12, s: 574 vd; 581)- YAVUZ, N. Muvazaa, İnançlı İşlem,

borçlunun muvazaalı tasarrufları hakkında İİK. mad. 277 vd. göre iptâl davası ya da BK. mad. 18'e göre muvazaalı işlemin hükümsüzlüğünün tesbiti için dava açılabilir.

Muvazaa davasının iptâl davasını bertaraf ettiği kabul edilecek olursa, İİK'nun 277 vd.'da öngörülen iptâl davasının pratik öneme kaybolmuş olur ve bu yorum şekli borçlu ile borçlunun mal kaçırma fiiline katılan kötü niyetli üçüncü kişileri koruyucu bir sonuç yaratacağından hukuk mantığı ile bağdaşmaz.

Bu görüşlerden hangisi daha doğrudur ve uygulamada benimsenmektedir? Konunun daha iyi değerlendirilmesi için «muvazaa» hakkında şu hususların açıklanması yararlı olacaktır. Bilindiği gibi, «tarafkların üçüncü kişileri aldatmak amacı ile gerçek durumu onlardan gizleyerek kendi gerçek iradelerine uymayan ve kendi aralarında geçerli olmayan bir hususta anlaşmalarına» muvazaa ve bu şekilde yapılan işlemlere de muvazaalı işlemler denilir.³⁶ Başka bir deyişle, muvazaa; «açıklanan beyanlarının gerçek maksatlarına uymadıklarını bildikleri halde, âkitlerin (tarafkların) kastettikleri durumdan başka bir ilişkide kendilerini anlaşmış gibi göstermeleri hali»³⁷ «tarafkların üçüncü kişileri aldatmak amacıyla kendi gerçek iradelerine uymayan haksız eylem niteliğinde anlaşmaları»dır.³⁸

Bu tanımlardan da anlaşıldığı gibi, «muvazaalı bir hukuki işlem»den bahsedilmek için; a) Tarafkların iradeleri ile beyanları arasında isteyerek yaratılmış bir uygunsuzluk, b) Üçüncü kişileri aldatmak (muvazaa) niyeti, c) Tarafklar arasında gizli işlemi yaratan muvazaa sözleşmesi bulunmalıdır.

Tüm «muvazaalı işlemler»de; a) Üçüncü kişileri aldatmak için yapılmış «görünürdeki işlem», b) Görünürdeki işlemin tarafklar arasında hüküm ifade etmeyeceğini tesbit eden «muvazaa anlaşması» bulunur. Bu öğeleri içeren muvazaaya «**mutlak (=âdi=basit) muvazaa**» denilir.³⁹ Bu muvazaada; tarafklar aslında aralarında hukuki işlem yapmadıkları

Nam-ı Müstear ve Kanuna Karşı Hile Davaları, 2. Baskı, 2001, s. 140–UYAR, T./UYAR, A./UYAR, C. Tasarrufun İptali Davaları, 3. Baskı, 2008, s:53

36 Bknz: OĞUZMAN, K. / SELİÇİ, Ö. / OKTAY, S. Eşya Hukuku, 2006, s: 301–OĞUZMAN, K. / ÖZ, T. Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 1998, s: 106–ESENER, T. Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler, 1956, s:7; Borçlar Hukuku, s: 83–FEYZİOĞLU, F. Borçlar Hukuku (Genel Hükümler). C: 1, 1976, s: 187–TEKİNAY, S. S. Borçlar Hukuku, 358–ÖNEN, T. Borçlar Hukuku, 1995, s:45–REİSOĞLU, S. Borçlar Hukuku, 1981, s: 48–İNAN, A. N. Borçlar Hukuku, s: 178–TEKİL, F. Borçlar Hukuku, 1981, s: 70–ÖZSUNAY, E. Borçlar Hukuku, 1, s: 92–BAŞTUĞ, İ. Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 1984, s: 93–AYBAY, A. Borçlar Hukuku Dersleri, 2000, s: 46–KAYNAR, R. Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 1975, s: 34–SAYMAN, F. H.–ELBİR, H. K. Türk Borçlar Hukuku (Umumi Hükümler), 1965, s: 249–TUNÇOMAĞ, K. Türk Borçlar Hukuku, C: 1, 1976, s:291–KURAK, N. Muvazaa ve Yargıtay Kararları (Adalet D. 1989/4, s: 37 vd.)–SARIGÖLLÜ, E. Muvazaa (ABD. 1989/4, s: 665 vd.)–POSTACIOĞLU, İ. Nam-ı Müstear Meselesi, Vekalet ve İtimat Mukavelesi ile Muvazanın Karşılıklı Münasebetleri (İHF. 1947, S: 3, s: 1021)–POSTACIOĞLU, İ. Gayrimenkullerin Ferağına Mütellik Akitlerde Şekle Riayet Mecburiyeti, 1945, s: 114–ÖZSUNAY, E. Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler, s: 219–UYGUR, T. Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu, C: 1, 2003, s: 728–KILIÇOĞLU, A. M. Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 2004, s: 115–KARAHASAN, M. R. Türk Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), C: 1, 2003, s: 203–EREN, F. Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 1998, s: 324 vd.–OĞUZMAN, K. / ÖZ, T. age. s: 108 vd.–OĞUZMAN, K. / SELİÇİ, Ö. / OKTAY, S. age. s: 301–AKKAYA, T. agm. s: 666–YAVUZ, N. age. s: 37 Bknz: İct. Bir. K. 7.10.1953 T. 8/7 (RG. No: 8569; (Yargıtay İçtihatı Birleştirme Kararları «Yargıtay Yayınları» C: IV, Hukuk Bölümü, s: 516 vd.)

38 Bknz: 4. HD. 13.3.2008 T. 7208/3253; 9.4.2007 T. 2654/4665

39 Ayrıntılı bilgi için bknz: ESENER, T. age. s: 41 vd.–FEYZİOĞLU, F. age. s: 192–TEKİNAY, S. S. 360–ÖNEN, T. age. s: 47–REİSOĞLU, S. age. s: 49–İNAN, N. age. s: 179–OĞUZMAN, K. / ÖZ, T.

halde üçüncü kişileri yanıltmak ve onlara karşı bir işlem yapmış gibi görünmek amacı ile görünüşte bir işlem yapmışlardır. Örneğin; alacaklıların icra takibinden kurtulmak için, bir borçlu, mallarını bir arkadaşına devreder ve «bu devrin gerçekte aralarında hiç bir hukukî sonuç doğurmayacağı» borçlu ile arkadaşı arasında kararlaştırılırsa «mutlak muvazaa» söz konusu olur... Eğer taraflar arasında yaptıkları bir işlemi, kendi gerçek iradelerine uymayan ve sırf üçüncü kişileri yanıltmak için yaptıkları başka bir işlemin altına gizlemişlerse, bu tür muvazaaya «**nisbî (mevsuf) muvazaa**» denilir.⁴⁰ Bu muvazaa türünde, görüldüğü gibi, «görünürdeki işlem» ve «muvazaa anlaşması» yanında ayrıca -tarafların gerçek iradelerine uygun-bir «gizli işlem» bulunur. Örneğin; taraflar gerçekte «bağışlama» yapmak istedikleri halde, bunu «satış sözleşmesi» biçiminde yaparlar. Böylece, görünürdeki işlem «satış» olduğu halde, gizli işlem «bağışlama»dır.

Tarafların üçüncü kişileri yanıltmak için, muvazaalı olarak yaptıkları (görünürdeki) işlemin -bu konuda Borçlar Kanununda açık bir hüküm olmamakla beraber- «*hükümsüz (bâtil) olduğu*» gerek **doktrin**⁴¹ ve gerekse **Yargıtay**⁴² tarafından öteden beri duraksamasız belirtilmiştir. Hükümsüzlüğün nedeni, taraflarca açıklanan beyanların, onların gerçek iradelerine uymaması, başka bir deyişle bu beyanların «irade beyanı» niteliği taşımamasıdır... Görünürdeki işlemin hükümsüzlüğü taraflarca ileri sürülebileceği gibi, bunu ileri sürmede hukuki yararı bulunan üçüncü kişiler (örneğin; işlemde bulunan kimsenin alacaklıları) tarafından da ileri sürülebilir. Hakim de, muvazaayı kendiliğinden dikkate alır. Ayrıca, muvazaa iddiası, taraflarca herkese karşı ileri sürülebilir. Ancak; a) BK. mad. 18/II uyarınca, yazılı borç itirafına dayanarak muvazaalı alacağı iktisap etmiş olan iyiniyetli (MK. mad. 3) üçüncü kişilere karşı borçlu; muvazaa iddiasında bulunamaz. b) Muvazaalı bir sözleşme gereğince bir malı devralan kimse, emin sıfatıyla zilyet durumunda olduğundan, ondan iyiniyetle o malı iktisap eden kimsenin iktisabı korunur (MK. mad. 990) ve ona karşı muvazaa iddiasında bulunulamaz. c) Muvazaalı sözleşme ile mülkiyeti devredilen bir taşınmaz ise, görünürde malik lehine olan tapu kaydına, iyiniyetle güvenerek, ondan o taşınmazı iktisap eden kimsenin bu iktisabı korunur (MK. mad. 1023) ve ona karşı muvazaa iddiası ileri sürülemez.

Görünürdeki işlemin hükümsüzlüğü -taraflarca ve üçüncü kişilerce- def'i olarak ileri sürülebileceği gibi⁴³ bu konuda -taraflarca ve üçüncü kişilerce- bir davada da açılabilir.⁴⁴

age. s: 109–EREN, F. age. s: 318–KILIÇOĞLU, A. age. s: 100–ÖZKAYA, E. s: 173 vd.–TEKİL, F. age. s: 68–ÖZSUNAY, E. age. s: 93–AKBAY, A. age. s: 47–KURAK, N. agm. s: 38–SARIGÖLLÜ, E. agm. s: 667–YAVUZ, N. age. s: 4

40 Ayrıntılı bilgi için bkz: ESENER, T. age. s: 42–FEYZİOĞLU, F. age. s: 192 vd.–TEKİNAY, S. S. age. s: 360–ÖNEN, T. age. s: 47 vd.–ÖZSUNAY, E. age. s: 94–İNAN, A. N. age. s: 180 vd.–KURAK, N. agm. s: 38–SARIGÖLLÜ, E. agm. s: 668–ÖZKAYA, E. age. s: 174 vd.–EREN, F. age. s: 318–OĞUZMAN, K. / ÖZ, T. age. s: 109–KILIÇOĞLU, A. age. s: 100–YAVUZ, N. age. s: 4 vd.

41 Ayrıntılı bilgi için bkz: ESENER, T. s: 49 vd.–FEYZİOĞLU, F. age. s: 195–İNAN, A. N. age. s: 182 vd.–REİSOĞLU, S. age. s: 50 vd.–ÖZSUNAY, E. age. s: 97 vd.–AKBAY, A. age. s: 47 vd.–TUNÇOMAĞ, K. age. s: 300 vd.–YAVUZ, N. age. s: 5

42 Bknz: HGK. 3.6.1964 T. 422/398 (RENDİ, N. / ONURSAN, G. Borçlar Hukuku (Dördüncü Hukuk Dairesinin Emsal Kararlarıyla, C: II), 1973, No: 376 vb.)

43 ESENER, T. age. s: 56–ÖZSUNAY, E. age. s: 97–İNAN, A. N. age. s: 183–von Tuhr. A. Borçlar Hukuku, C: 1-2 (Terc. Edege, C.) s: 274–TUNÇOMAĞ, K. age. s: 301

44 ÖZDİL, Z. Sözleşmenin Tarafı Olmayan Kişinin «Muvazaa» İddiası (Yarg. D. 1984/4, s: 444 vd.–İzmir

Bu davada, yapılan görünürdeki işlemin, «*muvaazaa nedeniyle hükümsüz olduğunun tesbiti*» istenir. Bu dava hukukî niteliği bakımından bir «menfi tesbit davası»dır.

Görünürdeki (muvaazalı) işlem, belirtildiği şekilde «hükümsüz» olur ve belirtilen sonuçları doğururken, görünürdeki işlemin altında (gizli) bir işlem varsa -yani, bir «nisbi muvaazaa» söz konusu ise- bu gizli işlem, tarafların gerçek iradelerine uygun olduğu için, genel ve (şekil) koşulları yerine getirilerek yapılmış ise, geçerli olur.⁴⁵

Buraya kadar -konumuz bakımından önem taşıdığı için- niteliğini belirtmeye çalıştığımız «muvaazalı işlemler» hakkında, İİK. mad. 277 vd. göre «iptâl davası açılmayacağı» **doktrinde**⁴⁶ genellikle belirtilmesine rağmen, **kanımızca** -biraz sonra değineceğimiz Yargıtay'ın bu konudaki içtihatlarındaki görüşe de katılarak- «muvaazalı işlemler hakkında iptâl davası açılabilceğini- kabul eden görüş⁴⁷ daha doğrudur.

«**Muvaazaa davası**» -daha doğrusu; yapılan işlemin muvaazaa nedeniyle hükümsüz olduğunu belirtmek için açılan tesbit davası- ile «*iptâl davası*» güttükleri amaç bakımından birbirlerine yaklaşırlarsa da, gerçekte, nitelikleri, koşulları, doğurduğu sonuçlar bakımından birbirinden farklıdır. «İptal davası»da, borçlunun tasarruf işlemlerinden zarar gören -ve elinde «acı vesikası» bulunan- alacaklılar tarafından açılabilir. Ancak, «iptâl davası», borçlu tarafından geçerli olarak yapılan tasarruf işlemlerinin -davacı bakımından- hükümsüz olduğunu tesbit ettirmek için açıldığı halde, «muvaazaa davası»nda, borçlunun yaptığı tasarruf işleminin gerçekte hiç yapılmamış olduğunun tesbiti istenir... «İptal davası... aynı olmayıp kişisel (şahsi) bir dava olduğu halde, «muvaazaa davası» aynı bir davadır ve sonunda muvaazaa kanıtlanırsa, dava konusu mal, borçlunun malvarlığından hiç çıkmamış hale gelir. Taşınmaza ilişkin muvaazaa davalarında, hakim «tapu kaydında (borçlu adına) düzeltilmesine» karar verir. «Muvaazaa iddiası» zamanaşımına bağlı olmadan ileri sürülebildiği halde^{48 49} «iptâl davası»nın, tasarrufun yapıldığı tarihten itibaren en geç

Bar. D. 1984/4, s: 33 vd.)-YAVUZ, N. age. s: 6

45 ESENER, T. age. s: 102 vd.-von Tuhr. A. age. s: 274-TUNÇOMAĞ, K. age. s: 301

46 Bknz: Yuk. dipn. 33 civarı

47 Bknz: Yuk. dipn. 34 civarı

48 ESENER, T. age. s: 107-ÖZKAYA, E. age. s: 215-1006-UYGUR, T. age. C: 1, s: 734-OĞUZMAN, K. / SELİÇİ, Ö. / ÖZDEMİR, S. O. age. s: 301, dipn. 319-ALTAY, S. age. C: 1, s: 671-YAVUZ, N. age. s: 6

49 Bknz: «...Muvaazaa iddiasına dayanan davalarda zamanaşımı ve hak düşürücü süre söz konusu olamaz. Anılan yön, yargısal uygulamada benimsenmiş bulunmaktadır...» '1. HD. 10.12.1987 T. E: 9438, K: 11993' (YKD. 1988/4, s: 469)

- «...bu temlikin muvaazalı olup geçerli bulunmadığını ileri sürerek işbu iptâl ve tescil davasını açmıştır. Böylece dava, mülkiyete ve aynı hakka ilişkindir. Bu tür davalarda kural olarak dava zamanaşımı sözkonusu olmaz. Bu nedenle, olayda BK'nun 125. ve MK'nun 638. maddelerinin uygulama yeri yoktur...» '1. HD. 28.2.1984 T. E: 1206, K: 2145' (Manisa Bar. D. 1985/Temmuz, s: 17)

- «...muvaazalı işlemin hiçbir hüküm doğurmayacağı konusu gerek uygulamada ve gerekse bilimsel görüşlerde oybirliği ile benimsenmiş bulunduğu; bu nedenle hakimim muvaazaı istek olmaksızın resen gözönünde tutması gerektiğine; muvaazaa sebebinin ortadan kalkması veya bir zamanın geçmesi ile görünüşteki işlemin geçerli hale geleceği kuşkusuz bulunduğu; muvaazaanın gerek def'an ve gerekse dava yolu ile her zaman ileri sürülebileceğine, bir başka ifadeyle muvaazaa iddialarında zamanaşımı söz konusu olmadığına göre (Kenan Tunçomağ; Türk Borçlar Hukuku, C: 1, Genel Hükümler, s: 300 vd., özellikle dipn. 19 ile ilgili metin ve dipnotta anılan eserler; Becker, Borçlar Kanunu Şerhi, 87). Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen özel daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. 'HGK. 22.6.1983 T. E: 1981/1-497, K: 1983/713' (İKİD. 1983/10, s: 2090-YKD. 1984/2, s: 189-Bursa Bar. D.

hak düşürücü süre olan beş yıl içinde açılması gerekir (İİK. mad. 284).

«Muvazaalı tasarrufun hangi tarihte yapıldığı» önem taşımasına -ve bu nedenle; az önce belirttiğimiz gibi her zaman muvazaa iddiasının ileri sürülebilmesine rağmen; «iptâl konusu tasarrufun İİK. mad. 277 vd. göre iptâl davası sonucunda iptâl edilebilmesi için, davacı alacaklının alacağına doğumundan sonra yapılmış olması» öteden beri Yargıtayın yerleşmiş içtihatları ile istenmektedir...

Aynı amaca yönelik bulunmakla beraber, nitelikleri, koşulları birbirinden farklı olan bu davalar karşısında, alacaklıların durumu ne olmalıdır?

Kanımızca, borçlunun muvazaalı bir işlemde bulunduğunu öğrenen alacaklı, dilerse İİK. mad. 277 vd. göre «iptâl davası» dilerse BK. mad. 18'e göre «muvazaa davası» (daha doğrusu, yapılan işlemin muvazaa nedeniyle hükümsüz olduğu konusunda tesbit davası) açabilmelidir. Alacaklının, muvazaalı işlem hakkında «iptal davası» açamayıp, «muvazaa davası» açması gerektiğini savunmak, teorik esaslara uygun olmakla beraber, özellikle, muvazaa davalarında, «muvazaa iddiasının isbatı» konusunda alacaklılar çok güç durumda kalabilir. Gerçekten, «*muvazaanın üçüncü kişilerce isbatında yazılı delile gerek yok ve bu konuda tanık dinletilebilirse*»de⁵⁰ alacaklı, muvazaa iddiasını kanıtlayabilmek için tanık beyanından da yararlanmıyor olabilir. Halbuki, iptal davasında davacı-alacaklı, borçlunun muvazaalı işlemi hakkında tanık dinletmeden de -dava konusu işlemin, kanunun öngördüğü belirli kişiler arasında veya belirli süreler içinde yapılmış olduğunu (İİK. mad. 278, 279, 280) kanıtlamak suretiyle- kendi yararına, tasarrufun iptali konusunda, mahkemeden bir karar alabilir.

Davacı-alacaklı, «muvazaa»yı her türlü kanıtla isbat edebilecek durumda ise, «muvazaa davası» açabileceği gibi, «iptâl davası»da açabilir. Ancak, iptâl davası süreye bağlı olduğundan (İİK. mad. 284) eğer davacı-alacaklı, bu süreyi geçirmişse ya da iptâl davasına konu ettiği tasarruf, İİK. mad. 278, 279 ve 280'deki bir ve iki yıllık sürelerden daha önce yapılmışsa, davacı-alacaklının «muvazaa davası» açması gerekir. Çünkü, bu dava, zamanaşımına bağlı olmadığından, her zaman açılabilir.⁵¹

Eğer davacı-alacaklı, açtığı «muvazaa davası»nı kazanırsa, mahkemeden alacağı ilâmı, icra dairesine sunarak, dava konusu taşınmazın -borçlunun borcundan dolayı- haczedilmesini isteyebilir. Ayrıca «iptâl davası» açmasına gerek yoktur.⁵²

Buraya kadar yaptığımız açıklamalardan anlaşıldığı gibi, davacı-alacaklının, borçlunun yaptığı muvazaalı tasarrufun iptâlini isteyebilmesine karşı çıkmamak gerekir. Aksi takdirde, «muvazaalı olan, dolayısı ile hükümsüz olan hiç bir hukukî sonuç doğurmamış olan bir işlemin iptâli istenemez» gerekçesiyle, alacaklıların bu dava hakkından yararlanamayacakları ileri sürülürse, borçluların uygulamada sık sık başvurdukları pek çok muvazaalı işlemlere

1984/Kasım, s: 30)

- «...Borçlar Yasasının 18. maddesine dayanılarak açılan iptâl davalarında zamanaşımı söz konusu değildir. Hal böyle olunca, yazılı olduğu üzere, davanın kabulüne karar verilmesinde bir isabetsizlik yoktur. '1. HD. 25.1.1983 T. E: 1982/14813, K: 1983/430' (Yayımlanmamıştır)»

Aynı doğrultuda: 17. HD. 12.6.2008 T. E: 630, K: 3223

50 ESENER, T. age. s: 109-FEYZİOĞLU, F. age. s: 210-TUNÇOMAĞ, K. age. s: 312-İNAN, A. N. age. s: 187-POSTACIOĞLU, İ. Şehadetle İspat Memnuiyeti ve Hudutları, 1964, s: 230-ÖZKAYA, E. age. s: 206

51 Bknz: Yuk. dipn. 47, 48 civarı

52 ESENER, T. age. s: 107

göz yumulması gerekir. Örneğin; borçlu, alacaklılarının muhtemel icra takibinden etkilenmemek ve mallarının haczini önlemek için, bir yakınına muvazaalı olarak borç senedi verip, maaşına haciz koydurursa ya da bir taşınmaz üzerine muvazaalı borç ikrarında bulunup ipotek kurdurursa, gerçek alacaklıları bu tasarrufların «muvazaalı olduğunu» nasıl kanıtlayacaklardır? Eğer bu gibi durumlarda «alacaklılar, iptal davası açamıyorlar, çünkü ortada geçerli bir tasarruf yoktur, muvazaa davası açsınlar» denilirse, muvazaanın isbatı konusundaki güçlük -hatta, imkansızlık- nedeniyle, borçluların kötüniyetli davranışı ödüllendirilmiş olur. Halbuki, bu gibi durumlarda borçlulara «iptal davası» açma olanağı da tanınırsa, alacaklılar hiç olmazsa, İİK. mad. 278-280'de öngörülen durumların varlığını -örneğin; borçlu ile işlemde bulunan kimsenin, borçlunun İİK. mad. 278/III-1'de öngörülen hısmı ya da evlatlığı olduğunu veya kurulan ipoteğin İİK. mad. 279/III-1'deki bir yıllık süre içinde kurulmuş olduğunu- kanıtlamak suretiyle, borçlunun muvazaalı olarak yaptığı tasarrufu iptal ettirerek, bu tasarruftan etkilenemeyebilirler...

Veya, belirtilen durumlarda «iptâl davası açılmaz yahut iptâl davası açılmasına gerek yoktur, çünkü muvazaalı tasarruflar hiçbir hüküm doğurmadığından, bu işleme konu mal ve alacaklar borçlunun malvarlığı dışına çıkmamış olduğundan alacaklı bunları haciz ettirip, sattırarak -gerekirse istihkak davası açarak- alacağına kavuşabilir» şeklinde düşünülürse; borçlu tarafından muvazaalı olarak başkasına devredilmiş (ya da üzerinde ipotek kurulmuş uzun süreli kira şerhi verilmiş) taşınmaz ya da sicile kayıtlı (kara, deniz ve hava taşıtları vb. gibi) taşınırlar hakkında alacaklının -yapılan devir ya da ipotek işlemi yok sayarak- «haciz» ve «satış» işlemi yürütmesi teknik olarak mümkün değildir. «Bu gibi durumlarda 'İİK. mad. 94/II uyarınca alacaklının talebi üzerine icra müdürlüğüne tasarruf konusu taşınmazın tapu kaydı üzerine haciz konulabileceği' konusundaki görüşün uygulamada benimseneceğini sanmadığımız gibi İcra ve İflas Kanunu hükümlerini öteden beri çok dar yorumlayan Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin de bu görüşe sıcak bakacağını sanmıyoruz...

Alacaklıların «muvazaa nedeni»ne dayanarak İİK. mad. 277 vd. göre iptâl davası açamamalarını istemek teorik esaslara uygun olmakla beraber bu görüş uygulamada özellikle taşınmazlara ve sicile kayıtlı taşınırlara ilişkin muvazaalı işlemlerden kaynaklanan tüm sorunları çözememektedir...

Sonuç olarak, borçlunun malvarlığını azaltmak (mal kaçırmak) amacıyla yaptığı muvazaalı işlemlerden zarar gören alacaklı dilerse özel hüküm niteliğindeki İİK. mad. 277 vd. göre iptâl davası, dilerse *genel hüküm* niteliğindeki BK. mad. 18'e göre muvazaa davası açabilir.^{53 54} İİK. mad. 277 vd.'da düzenlenmiş «iptâl davası», genel hükümlere (BK. mad. 18) göre «muvazaa davası» açılmasını önlemez...⁵⁵ Ayrıca davacı-alacaklı bu konuda mahkemede *terditli (kademeli)* dava da açabilir (HUMK. mad. 74, 179/5). Yani; borçlunun mal kaçırmak amacıyla yaptığı tasarruflardan zarar gören alacaklı, açtığı davada önce «işlemin muvazaalı olduğunun tesbiti ile buna göre hüküm kurulmasını» (yani; borçlunun yaptığı işlemin hükümsüzlüğünün, hiç yapılmamış olduğunun tesbitini), bu (muvazaa) iddiasının kabul edilmemesi halinde ise «İİK. mad. 277. vd. göre tasarrufun iptâlüne karar verilmesini» talep edebilir. Ya da önce «İİK. mad. 277 vd. göre tasarrufun

53 Bknz: 1. HD. 22.5.1984 T. 3005/6104

54 Aynı görüşte AKKAYA, T. agm. s: 681-ÖZKAYA, E. age. s: 215

55 Bknz: 15. HD. 11.10.1993 T. 3423/3940

iptâlini) bu kabul edilmediği takdirde «*muvaazaa nedeniyle hükümsüzlüğün tesbitine karar verilmesini*» isteyebilir. Davacı birinci halde «ispat yükünün gereğini yerine getirmeme ihtimalini dikkate alarak, ikinci halde ise «iptâl sebeplerine ilişkin objektif koşulların gerçekleşmeme ihtimali nedeniyle» terditli (kademeli) talepte bulunur.⁵⁶

Hatta **doktrinde**,⁵⁷ bu davaların birbirinden farklı olmaları nedeniyle, aynı anda ayrı ayrı açılarak görülebileceği, bu durumda «*derdestlik itirazı*»nda bulunulamayacağı ve birisinde verilen kararın diğeri için «*kesin hüküm*» teşkil etmeyeceği ancak, «muvaazaa davası» sonuçlanıp karar kesinleştğinde, «iptâl davası»nın konusuz kalacağı ileri sürülmüştür...

Yargıtay'ın «*muvaazaa nedenine dayalı iptâl davaları*» konusundaki tutumu nedir?

Yerel mahkemeler tarafından İİK. 277 vd. dayanılarak açılan davalar sonucunda verdikleri kararlar, yakın zamana kadar temyizen **Yargıtay 15. Hukuk Dairesi** tarafından incelenmekteyken (daha önce bu kararlar **Yargıtay İİD. ve 12. Hukuk Dairesi ile Yargıtay 13. Hukuk Dairesi** tarafından inceleniyordu) 1.2.2007 tarihli Yargıtay Başkanlar Kurulu Kararı ile 29.1.2007 tarihinden itibaren **Yargıtay 17. Hukuk Dairesi** tarafından incelenmeye başlanmıştır (Bknz: Yargıtay Kararları Dergisi, Mart/2007, s: 424). Ayrıca, «muvaazaa (BK. mad. 18) nedenine dayalı iptâl» (veya «iptâl ve tescil) istemleri hakkında yerel mahkemeler tarafından verilmiş olan kararlar öteden beri -«haksız fiil»den kaynaklanmaları nedeniyle- temyizen **Yargıtay 4. Hukuk Dairesi** tarafından incelenmektedir.

Bu **Dairelerin** (ve Dairelerin kararlarına karşı yerel mahkemelerce «direnme kararı» verilmesi üzerine, uyuşmazlığı çözümlleyen **Yargıtay Hukuk Genel Kurulu**'nun) olaya bakış açısı farklı olmuştur.

Gerçekten;

A) Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, bu konudaki içtihatlarında;

- «*Cironun muvaazaaya dayalı olduğu'nun, iptâl davasına konu yapılabileceğini*»⁵⁸

- «Muvazaalı borç ikrarlarının, iptâl davasına konu edilebileceğini»⁵⁹

B) Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, bu konudaki içtihatlarında;

- «*Muvazaalı borç ikrarının (borçlanmanın) iptâl davasına konu olabileceğini*»⁶⁰

- «*Muvazaalı taşınmaz devir işlemi hakkında iptâl davası açılabilceğini*»⁶¹ belirtilmişken;

C) Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, bu konudaki içtihatlarının bir kısmında «*muvaazaalı işlemler hakkında iptâl davası açılabilceğini*» bir kısmında ise «*iptâl davasının geçerli tasarrufları için sözkonusu olabileceğini, muvaazaalı tasarruflar için iptâl davası açılmayacağını*» aşağıda sunulduğu şekilde belirtmiştir:

aa)–«*Muvazaalı borç ikrarı ve takip hakkında İİK'nun 277 vd. göre iptâl davası açılabilceğini*»⁶²

- «*Borçlunun muvaazaalı olarak diğer davalı üçüncü kişiye borçlandığı ileri sürülerek, bu*

56 AKKAYA, T. agm. s: 677 vd.–ASLAN, K. Hacizde İstihkak Davası, 2005, s: 493–ALTAY, S. Türk İflas Hukuku, 2004, C: 1, s: 671–BELGESAY, M. R. İcra ve İflas Hukuku, 2. Cilt, İflas, 1946, s: 88–BELGESAY, M. R. İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 1949, s: 264

57 ÖZKAYA, E. age. s: 215

58 Bknz: 12. HD. 14.3.1988 T. 5283/2978

59 Bknz: İİD. 9.6.1966 T. 8057/8007

60 Bknz: 13. HD. 13.2.1978 T. 5021/535

61 Bknz: 13. HD. 18.4.1975 T. 2153/2622

62 Bknz: 15. HD. 20.2.2002 T. 5385/865; 15.11.1999 T. 4175/4058

borç senedinin iptâli istemiyle İİK. 277 vd. göre dava açılabilirliğini»⁶³

- «Muvazaalı işlemler hakkında iptâl davası açılabilirliğini»⁶⁴

- «Borçlunun 'muvaazalı olarak kardeşine borçlanıp, kendisi hakkında takip yaptırıp taşınmazlarını haciz ettirmesi' işleminin iptâl davasına konu edilebileceğini»⁶⁵

bb)–«Tasarrufun iptâli davalarının kanun uyarınca geçerli tasarruflar için sözkonusu olabileceğini, başka bir deyişle muvaazalı olmayan, geçerli satışların tasarrufun iptâli davasının konusunu teşkil edebileceğini»⁶⁶

- «İİK. 277 vd. göre iptâl davası açma hakkının, genel hükümlere göre (BK. 18) muvazaa davası açılmasını engellemeyeceğini»⁶⁷

belirtmiştir.

D) Bugün iptâl davası hakkında verilen kararları temyizen inceleyen Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, bu konudaki içtihatlarında;

- «Borçlu ile üçüncü kişi arasındaki icra takibinin kendi alacağına tahsilini önlemeye yönelik olduğu» iddiası ile davacı-alacaklı tarafından açılmış olan 'alacağın muvaazalı olduğunun tesbiti ve takibin iptaline karar verilmesi' istemini içeren davanın 'tasarrufun iptali' (İİK. 277 vd.) değil 'muvaazanın iptali' (BK. 18) davası olduğunu; bu davada, davacı tarafından davalı-borçlu hakkında açılmış olan 'tazminat davası'nın kesinleşmesi beklenerek, sonucuna göre karar verilmesi gerekeceğini»⁶⁸

- «Borçlu ile üçüncü kişi arasındaki işlemin 'muvazaa nedeniyle' iptalinin istenebileceğini»⁶⁹

- «İptal davalarının 'borçlu tarafından geçerli olarak yapılmış bazı tasarrufların hükümsüz kılınması için 'açıldığı' muvazaa davalarının ise 'borçlunun yaptığı tasarrufu işlemin gerçekte hiç yapılmamış olduğunu tesbit ettirmeyi' amaçladığını, İİK. 277 vd.'da düzenlenmiş olan iptal davası açma hakkının, davacının genel hükümlere göre muvazaa nedenine dayalı dava açmasına engel teşkil etmediğini»⁷⁰

- «Mal kaçırarak amacı ile muvaazalı olarak yapılan satışın iptalinin istenebileceğini, bu durumda İİK. 278, 279 ve 280. maddelerde öngörülen iptal sebeplerinin araştırılması gerekeceğini»⁷¹

- «Muvazaaya dayalı olarak tasarrufun iptâli davası açılabilirliğini, muvaazalı işlemin dışında kalan davacı-alacaklının, muvazaa iddiasını her türlü delille isbat edebileceğini»⁷²

- «Muvazaalı borç ikrarının (ve icra takibinin) iptâli için dava açılabilirliğini»⁷³

- «Tasarrufun iptâli davası ile 'muvazaa (BK. 18) nedeniyle tapu ip-tâli ve tescil davası'nın terdiili olarak açılabilirliğini, muvazaa hukuki nedenine dayalı davalarda zamanaşımı ve

63 Bknz: 15. HD. 24.10.1994 T. 3652/6122; 5.4.1994 T. 1516/2040

64 Bknz: 15. HD. 5.3.1992 T. 917/1106; 14.11.1990 T. 4381/11547

65 Bknz: 15. HD. 15.9.1990 T. 3485/3260

66 Bknz: 15. HD. 18.9.2002 T. 3326/3957; 16.1.2002 T. 5624/97; 5.6.2001 T. 2478/3026; 15.2.2001 T. 514/873; 29.11.2000 T. 4908/5266

67 Bknz: 15. HD. 11.10.1993 T. E: 3423/3940

68 Bknz: 17. HD. 28.9.2009 T. 6788/5741

69 Bknz: 17. HD. 24.7.2009 T. 6030/1710

70 Bknz: 17. HD. 12.5.2009 T. 2906/3094

71 Bknz: 17. HD. 18.5.2009 T. 1716/3303

72 Bknz: 17. HD. 19.11.2008 T. 2804/5381; 4.11.2008 T. 3947/5089; 15.5.2008 T. 5260/6830

73 Bknz: 17. HD. 16.9.2008 T. 1246/4471; 15.4.2008 T. 1204/1936

hak düşürücü sürelerin söz konusu olmadığını»⁷⁴

- «Muvazaa nedenine dayalı iptâl davaları» ile «İİK. 277 vd. dayalı iptâl davaları» arasında sadece güttükleri «amaç» bakımından bir benzerlik bulunmadığı; İİK. 277 vd. dayalı iptâl davalarının «borçlu tarafından geçerli olarak yapılmış olan bazı tasarrufların hükümsüz kılınması için» açıldığı, buna karşın muvazaa davalarının ise «alacaklı ve borçlunun yaptığı tasarrufları işlemlerin gerçekte hiç yapılmamış olduğunu tesbit ettirmeyi» amaçladığı, bu tür davaların dinlenebilmesi için davacının icra takibine geçmesine ve aciz belgesi almasına gerek bulunmadığı sadece davacının, danışıklı (muvazaalı) işlemde bulunmuş olan kişide bir alacağının bulunmasının yeterli olduğu, İİK'nun 277 vd. maddelerinde düzenlenmiş olan iptâl davası açma hakkının, davacının genel hükümlere (BK. 18) dayanarak «muvazaa davası»nu açmasına engel teşkil etmediği, davacının muvazaa iddiasını kanıtlaması durumunda, iddianın dava konusu taşınmazın aynına ilişkin olmayıp, alacağın tahsiline yönelik bulunduğu gözetilerek, dava sonucunda İİK'nun 283/I. maddesinin benzetme yoluyla (kıyasen) uygulanarak «iptâl ve tescile gerek olmaksızın davacının taşınmazın haciz ve satışını isteyebilmesi» yönünde hüküm kurulması gerekeceğini»⁷⁵

- «Davacı-alacaklının dilerse BK'nun 18. maddesine göre, dilerse İİK'nun 277 vd. göre 'muvazaa sebebiyle' iptâl davası açabileceğini; HUMK'nun 76. maddesine göre 'bir davada ileri sürülen maddi olgu ve bulgulara göre yasa maddelerini bulmak ve davanın hukuki nitelendirilmesi yapmanın hakimnin doğrudan görevi olduğunu»⁷⁶

belirtmiştir.

E) Yargıtay 4. Hukuk Dairesi bu konudaki içtihatlarında;

- «İİK. 277 vd. ve BK. 18'e göre 'muvazaa' nedeniyle iptal davası açılabileceğini»⁷⁷

- «Danışıklı (muvazaalı) olan bir hukuki işlem ile üçüncü kişiye zarar verilmesinin, ona karşı işlenmiş bir haksız eylem niteliğinde olduğu, üçüncü kişinin danışıklı (muvazaalı) işlem ile haklarının zarar gördüğünün benimsenebilmesi için, onun danışıklı işlemde bulunanda bir alacağının var olması ve bu alacağın ödenmesini önlemek amacıyla danışıklı işlemin yapılmış olması gerektiğini»⁷⁸

- «BK'nun 18. maddesine dayalı tasarrufun iptali davalarında, İİK'nun 277. maddesinde düzenlenen koşulların aranmayacağını»⁷⁹

- «Muvazaalı icra takibinin iptali için iptâl davası açılabileceğini»⁸⁰

- «Davacı alacaklı tarafından 'kendisine borçlu olan davalı ile diğer davalı üçüncü kişi arasındaki işlemin, danışıklı (muvazaalı) olduğu, kendisini alacağından yoksun bırakmak amacıyla yapılmış olduğu ileri sürülerek BK. 18'e dayanılarak iptal davası açılabileceğini, muvazaanın, onlara karşı işlenmiş bir haksız fiil niteliğinde olduğunu, bu davanın dinlenebilmesi için, davacı-alacaklının ayrıca 'aciz belgesi'ne dayanmak zorunda olmadığı, davadan muvazaanın varlığının anlaşılması halinde, İİK. 283/1'e göre 'iptal ve tescil olmaksızın

74 Bknz: 17. HD. 17.6.2008 T. 630/3223; 27.3.2008 T. 5099/1546

75 Bknz: 17. HD. 8.10.2007 T. 4397/3011

76 Bknz: 17. HD. 15.11.2007 T. 3042/3663; 17.7.2007 T. 3519/2534

77 Bknz: 4. HD. 24.3.2010 T. 2797/3315; 11.3.2010 T. 15119/2684; 13.7.2009 T. 7584/9369 vb.

78 Bknz: 4. HD. 12.5.2009 T. 12633/6745

79 Bknz: 4. HD. 5.3.2009 T. 7929/3172

80 Bknz: 4. HD. 1.5.2008 T. 2996/6066; 8.11.2007 T. 12753/13696; 31.5.2007 T. 4760/7445

taşınmazın haciz ve satışının istenebileceğine' karar verilmesi gerekeceğini»⁸¹

- «Muvazaanın 'tarafaların, üçüncü kişileri aldatmak amacıyla kendi gerçek iradelerine uymayan haksız eylem niteliğinde anlaşmaları' olduğunu, muvazaa iddiasının her zaman ileri sürülebileceğini (bu durumda zamanaşımının ya da hak düşürücü sürenin söz konusu olmayacağını)»⁸²

- «Muvazaalı işlemler (haciz, satış, ipotek vs.) hakkında iptâl davası açabileceğini»⁸³

- «Danışıklı (muvazaalı) işlem (BK. 18) nedeniyle, hakları zarara uğratan üçüncü kişilerin, bu danışıklı (muvazaalı) işlemin geçersizliğini ileri sürebileceklerini, çünkü danışıklı (muvazaalı) bir hukuki işlemin onlara karşı işlenmiş bir 'haksız fil' niteliğinde olduğu, 'desteklerini öldüren' davalının (ya da 'trafik kazasında yaralanmasına neden olan' davalının veya 'boşanma davasına bağlı olarak açılan maddi/veya manevi tazminat davalarında, boşandığı eşinin') diğer davalıya-kendilerine tazminat ödememek için- yaptığı danışıklı (muvazaalı) satış işleminin iptâli istemiyle davacılar (alacaklılar) tarafından açılan iptâl davasında, davacıların açtıkları tazminat (ya da ceza) davasının sonucunun beklenilmeden, davacıların davalıdan ne kadar alacaklı olduğu belirlenmeden, iptâl davasının sonuçlandırılmayacağını»⁸⁴

- «İİK. 277 vd. göre 'tasarrufun iptâli davası' açılabilmesi için, davacının davalıdaki alacağından dolayı yaptığı icra takibinin kesinleşmiş olması ve bu takip (ler) sonucu alacaklının 'aciz belgesi'ne dayanması gerekirse de, davacı-alacaklı tarafından açılmış veya açılacak alacak (tazminat) davasını sonuçsuz (karşılıksız) bırakmak amacı ile kötü niyetli borçlu-davalı ile diğer davalı üçüncü kişi arasında yapılmış olan danışıklı (muvazaalı) mal kaçırmaya yönelik hukuki işlemlerin (tasarrufların) iptâli için de -BK. 18'e dayalı olarak- iptâl davası açılabilceğini, bu davanın dinlenebilmesi için, davacı-alacaklının ayrıca 'aciz belgesi' ibraz etmesine gerek bulunmadığını»⁸⁵

- «18 yaşını henüz doldurmuş birinin, satın alma tarihine çok yakın tarihlerde yapılmış olan kira sözleşmeleriyle gelir sağlayacağını ve bu gelire 4.865.000.000 TL bedelle taşınmaz satın alacağını kabulünün hayatın olan akışına ters düşeceğinden, davacının, davalı borçlu hakkında, alacağını tahsili için yaptığı icra takibinden sonra, davalı borçlu ile diğer davalı kızı arasındaki satışın muvazaalı olduğu sonucuna varılarak açılan iptâl davasının kabulü doğrultusunda karar verilmesi gerekeceğini»⁸⁶

belirtmiştir.

F) Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun da bu konuda kesin bir tavır sergilemediğini -özellikle kararların gerekçe bölümünde- kimi kez «muvazaalı işlemler hakkında iptâl davası açılabilceği»⁸⁷ kimi kez ise «iptâl davasının geçerli tasarruflar için sözkonusu olabileceğini, muvazaalı işlemlerin iptâl davasına konu olamayacağını»⁸⁸ ifade ederek, bu konuda çelişkili kararlar vermiştir...

81 Bknz: 4. HD. 17.3.2008 T. 6100/3475; 17.3.2008 T. 1813/3444; 21.2.2008 T. 5775/2100 vb.

82 Bknz: 4. HD. 13.3.2008 T. 7208/3253; 9.4.2007 T. 2654/4665

83 Bknz: 4. HD. 10.12.2007 T. 2393/15778; 24.5.2007 T. 5742/7066; 13.12.2004 T. 6067/14091 vb.

84 Bknz: 4. HD. 1.11.2007 T. 13999/13413; 26.10.2007 T. 13684/13083; 9.4.2007 T. 2660/4675 vb.

85 Bknz: 4. HD. 21.6.2007 T. 6454/8425; 24.5.2007 T. 8388/6948; 7.3.2007 T. 3924/2876 vb.

86 Bknz: 4. HD.4.11.2004 T. 12951/12703

87 Bknz: HGK. 4.7.2007 T. 4-450/449; 14.4.2007 T. 4-79/77; 3.5.2000 T. 4-823/85; 11.6.1997 T. 4332/520; 9.4.1975 T. 12-1274/528

88 Bknz: HGK. 14.4.2004 T. 15-182/220; 3.5.2000 T. 4-823/851

Burada, *muvazaa nedenine* (BK. 18) dayalı 'iptâl' (ya da «iptâl ve tescil») istekleri hakkında **Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin** -kimi kez oyçokluğu kimi kez de oybirliği ile- oluşturduğu ve yıllardır hiç sapma göstermeden aynı doğrultuda devam eden içtihatlarının⁸⁹ isabetli olup olmadığına da değinmek istiyoruz. **Yüksek mahkeme** bu içtihatlarında «davacı alacaklının, herhangi bir aciz vesikası ibraz etmeden hatta alacağıнын kesinleşmesini beklemeden, borçlu hakkında açtığı teminat/alacak davası devam ederken 'borçlunun üçüncü kişilerle muvazaalı işlemlerde bulunduğunu' -örneğin; taşınır/taşınmaz mallarını başkalarına devrettiğini/sattığını/üzerinde ipotekler kurduğunu/kaydına uzun süreli kira sözleşmelerin iptâlini isteyebileceğini, bunda hukuki yararı bulunduğunu, çünkü borçlunun üçüncü kişilerle yaptığı bu tür muvazaalı işlemlerin 'haksız eylem' niteliğinde bulunduğunu, ancak bu tür davalarda davacının asıl amacı davalı-borçludaki alacağını tahsil etmek olduğundan, -davacı dilekçesinde 'tapu (trafik) kaydının iptâli ile tekrar davalı borçlu adına tescilini' istemiş dahi olsa- davacıyı haklı bulan mahkemenin -İİK. mad. 283 hükmünü kıyasen uygulayarak- tapu ya da trafik kaydının iptâline (ve tekrar borçlu adına tesciline) gerek kalmaksızın (dava konusu taşınmazların tesciline gerek kalmaksızın) 'dava konusu taşınmazların/taşınırların haciz ve satışını isteyebilmesi' yönünde hüküm kurulması gerekeceğini» oyçokluğu ile belirtirken, bu içtihatların «karşı oy» yazısında «İİK. 277 vd. göre iptâl davası açabilmek için 'alacağının kesinleşmesi'ne ve 'aciz vesikası' olması gereken davacı alacaklının bunları yerine getirmeden, açtığı tazminat/alacak davasında 'alacak veya tazminatın doğum tarihine yakın tarihlerde borçlunun üçüncü kişilerle muvazaalı işlemlerde bulunarak malvarlığını kaçırdığını' ileri sürüp, bu işlemlerin iptâlini istemeyeceği, eğer buna olanak tanınırsa, İİK. 277 vd. maddelerinin uygulama alanı kalmayacağı, çünkü herkesin alacak/tazminat istemli davalarında -davanın sonuçlanmasını, alacağının kesinleşmesini beklemeden, borçlu hakkında aciz vesikası almadan- iptâl isteminde bulunarak amacına kolaylıkla ulaşabileceği, bu davaların hem «yasal dayanağı»nın bulunmadığı hem de bu aşamada davacının -henüz alacağı kesinleşmediği için- dava açmakta «hukuki yararı» bulunmadığı, ayrıca davacının asıl alacak ve tazminat davasını kaybetmesi halinde, davalıların (borçlu ve üçüncü kişilerin) tasarruf haklarının kısıtlanmış olmasından doğacak zararlarının kimin tarafından karşılanacağıнын bir sorun olarak ortaya çıkacağı» ileri sürülmüştür...

Kanımızca, alacaklı -alacağı kesinleşmeden, borçlu hakkında aciz vesikası almadan- «borçlunun, üçüncü kişilerle muvazaalı işlemlerde (BK. mad. 18) bulunarak, mallarını kaçırdığını» ileri sürerek açtığı davada haklı görülmesi halinde, mahkemece muvazaalı işlem iptâl edilip, dava konusu taşınmaz/sicile kayıtlı taşınır tekrar borçlu adına tescil edilmelidir. Burada, İİK. mad. 277'deki koşulları yerine getirerek dava açmamış olan davacıya -bu koşulların yerine getirilmesi halinde uygulanabilecek olan- İİK. mad. 283'e göre «dava konusu taşınmaz/taşınır üzerinde haciz ve satış isteyebilme yetkisi» verilmemelidir... Davacının amacının, «yaptığı/yapacağı icra takibi sonucunda alacağını tahsil etmek olanağına kavuşmak» olması, davacının istemi doğrultusunda BK. mad. 18'e göre karar verilmesine engel teşkil etmemelidir...⁹⁰

d) «Nam-ı müstear» ile gizlenmiş işlemler hakkında iptâl davası açılabilir.⁹¹

89 Bknz: Yuk. dipn. 76-85

90 Bu konuda; sayın M.H.SURLU'nun HGK. 3.5.2000 T. 4-823/851 sayılı kararı altındaki "muhalefet şerhi"ne bknz.

91 Bu konuda ayrıntılı ve nitelikli bir inceleme için bknz: ERDÖNMEZ, G. Nam-ı Müstear ve Tasarrufun

Sözlük anlamı «bir kişinin, sanat, edebiyat, ticaret hayatında yahut faaliyette bulunduğu herhangi bir işte, kimliğini gizlemek için seçtiği ad»⁹² olan -ve uygulamada «*mehlâs*» ya da «*takma ad*» da denilen- nam-ı müstear durumunda, borçlu çeşitli nedenlerle -özellikle, konumuz bakımından, alacaklılarından mal kaçırmak amacı ile- «kendi adını gizleyerek, yapmak istediği hukuki işlemi bir başkasına, kendi hesabına» yaptırır.⁹³

Borçlunun adını gizleyerek, borçlu hesabına ancak kendi adına hareket ederek üçüncü kişilerle işlemde bulunan bu kişiye *nam-ı müstear* denilir.

Uygulamada, borçlunun gerçekte kendi adına satın almak üzere bedelini ödediğini bir *taşınmaz* veya *aracı*, alacaklılarından kaçırarak amacı ile yakınları adına tescil ettirmiş olması halinde, tasarruf (hukukî işlem) dışarıdan üçüncü kişiler arasında yapılmış görünmesine rağmen, gerçekte bedeli borçlunun malvarlığından çıkmış fakat karşılığı, borçlunun arkasına gizlendiği kişinin malvarlığına girmiştir.⁹⁴

Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda bu kurumu düzenleyen açık bir hüküm bulunmamasına rağmen, gerek **doktrinde**⁹⁵ ve gerekse -aşağıda belirteceğimiz gibi- **Yargıtay içtihatlarında**; «*nam-ı müstear iddialarının dinlenebilir*» olduğu kabul edilmektedir.

Kanımızca tüm nam-ı müstear vasıtasıyla işlem yapılan durumlarda İİK. 277 vd. göre iptâl davası açılabilir.^{96 97}

Yüksek mahkeme -eski tarihli- bir kararında «*borçlu kocanın, borcunu ödememek amacıyla kendisine ait (parasını ödeyerek/satın aldığı) aracı, trafikte karısı adına tescil ettirmesi olayının nam-ı müstear demek olduğunu, İİK. 277 vd. göre değil, BK. 18'e göre iptâlî gerekeceğini*»⁹⁸ vurgulamışken daha sonraki kararlarında;

- «*Borçlunun, hakkında yapılan icra takibini sonuçsuz bırakmak için 'parasını ödeyerek satın aldığı taşınmazı, kız kardeşi adına tescil ettirmesi' işleminin iptâl davasına konu olabileceğini*»⁹⁹

- «*Bedeli borçlu tarafından ödenip tapu kaydı eşi adına oluşturulan taşınmaz hakkında açılan iptâl davasının kabulü gerekeceğini*»¹⁰⁰

- «*Borçlu tarafından parası ödenerek satın alınan ancak borçlunun isteği üzerine karısı adına tapuya tescil edilen taşınmaz hakkında iptâl davası açılabilirliği, çünkü kocanın bu işleminin gerçekte karısı yararına yapılmış 'bağış' niteliğini taşıyacağını*»¹⁰¹

İptali Davaları (Bankalar Der. Aralık/2006, S: 59, s: 84 vd.)

92 Türk Hukuk Lügatı, 3. Baskı, 1991, s: 266 - ŞENER, E. Hukuk Sözlüğü, 2001, s: 586 - YILMAZ, E. Hukuk Sözlüğü, 2004, s: 897

93 Bknz: 4. HD. 3.7.1973 T. 7053/7760

94 KOSTAKOĞLU, C. agm. (Ad. D. 1989/6, s: 12-Yasa D. 1989/8, s: 104 vd.)

95 KOSTAKOĞLU, C. agm. (Ad. D. 1989/6, s: 12-Yasa D. 1989/8, s: 104 vd.)-ERDÖNMEZ, G. agm. s: 86

96 Karş: MUŞUL, T. age. s:1290

97 Karş: ERDÖNMEZ, G. agm. s: 85 vd. (Bu görüşe göre; «şahısta muvazaa» yani, «tarafardan birisinin ismini, üçüncü kişilerden gizlemek amacı ile, başka bir kişinin öne sürülmesi» durumunda örneğin; borçlu (B) ve onunla birlikte hareket eden (C), alacaklılardan mal kaçırmak için (Ü) ile anlaşılır ve (C) ile (Ü) arasında bir satış akdi yapılırsa, bu satış akdi «muvazaalı olduğu» için muvazaalı tasarruflar hakkında da İİK. 277 vd. göre iptâl davası açılmayacağından- alacaklılar tarafından «muvazaa davası»na (BK. 18) konu edilebilir...)

98 Bknz: 4. HD. 3.7.1973 T. 7053/7760

99 Bknz: 14. HD. 19.10.2001 T. 5932/6946

100Bknz: 15. HD. 29.4.1993 T. 2212/2029

101Bknz: 15. HD. 21.10.1988 T. 2561/3344; 26.4.1984 T. 775/1466

belirtmiştir.

e) Borçlandırıcı (iltizami) işlemler hakkında iptâl davası açılmasına gerek yoktur.¹⁰² Çünkü, «borçlandırıcı işlemler sonucunda -ayrıca «tescil» ya da «teslim» gibi tasarrufi işlem yapılmadan- mal borçlunun malvarlığından çıkmamış olduğu için iptâl davası açılmasına gerek kalmadan, alacaklı o malı haczettirebilir ya da borçlunun iflâsı halinde o mal da iflâs masasına girer.

Nitekim, **yüksek mahkeme**, borçlunun yaptığı «*satış vaadi*» hakkında iptâl davası açılmayacağını,¹⁰³ eğer «*satış vaadi tapuya şerh verilmişse, o zaman iptâl davasına konu olabileceğini*»¹⁰⁴ belirtmiştir.

f) Borçlunun haczedilmeyen (İİK. mad. 82) bir malını malvarlığından çıkar-ması, iptâl davasına konu olamaz. Çünkü, borçlunun bu işleminden alacaklıları zarar görmüş değildir. Bir malın haczinin mümkün olup olmadığına karar verme yetkisi icra mahkemesine ait olmakla beraber (İİK. mad. 82) iptâl davasında, «*iptâli istenen tasarruf konusu mal ya da hakkın haczinin mümkün olup olmadığını*», davaya bakan mahkeme karar verecektir.¹⁰⁵

Ancak **doktrinde** ileri sürülen **diğer bir görüşe göre**¹⁰⁶ «*ne lehine iptâle tâbi tasarruf yapılmış olan üçüncü kişi ve ne de borçlu 'iptâle tâbi tasarruf konusu malın haciz edilemeyeceğini ileri süremez... Çünkü, üçüncü kişi, alacaklı ile borçlu arasındaki icra takibinde taraf değildir. Borçlu da; tasarruf konusu mal üçüncü kişinin mülkiyetine geçmiş olduğundan ve tasarrufun iptâline karar verilmesiyle borçlunun mülkiyetine geri dönmeyeceğinden, haczedilmezlik iddiasında bulunamaz... 'Borçlu' ya da 'üçüncü kişi' bu hususu şikayet yolu ile icra mahkemesine bildiremeyeceği gibi, iptâl davasında da mahkemede ileri süremezler...*»

Yüksek mahkeme de bu konudaki içtihatlarında;

- «*'Mesken' niteliğindeki taşınmaza ilişkin borçlunun tasarrufunun iptâline karar verilmesi halinde, taşınmazın mülkiyeti borçluya dönmeyeceğinden, borçlu tarafından bu taşınmaz hakkında 'haczedilmezlik şikayeti'nde ('meskeniyet iddiası'nda) bulunulamayacağını*»^{107 108}

- «*Tasarrufun iptâli davasını kazanan alacaklının, bu ilamı icra dosyasına koyarak, üçüncü kişi adına kayıtlı bulunan taşınmaza -borçlusunun borcundan dolayı- haciz koydurması üzerine, taşınmaz maliki üçüncü kişi tarafından -icra takibine taraf olmadığı, takipte 'borçlu' sıfatını taşımadığı için- 'haczedilmezlik şikayeti'nde bulunulamayacağını*»^{109 110}

102 UMAR, B. age. s: 56–KURU, B. age. C: 4, s: 3411–El Kitabı, s: 1197–BERKİN, N. age. s: 491–ANSAY, S. Ş. age. s: 325–GÜRDOĞAN, B. age. s: 222–GÜRDOĞAN, B. İptal Davaları («İcra ve İflas Kanunu Değişiklik Tasarısı Hakkında Seminer»e sunulan bildiri) s: 157–MUŞUL, T. age. s:1286 – BÖRÜ, L. İcra ve İflas Hukukunda Zarar Verme Kasdından Dolayı İptal Davası «İİK. m. 280» (AÜHFD. 2009, : 58, S: 3, s: 488 vd.)

103 Bknz: 13. HD. 9.10.1979 T. 3558/4980

104 Bknz: 17. HD. 22.2.2010 T. 10739/1362; 5.5.2008 T. 1637/2353; 15. HD. 30.9.2002 T. 3158/4300; 20.9.1995 T. 3945/4845; 26.1.1990 T. 5153/160; 19.12.1990 T. 4739/5602

105 GÜRDOĞAN, B. age. s: 223, dipn. 617–SARISÖZEN, İ. İcra ve İflas Hukukuna Göre İptal Davalarında Yargılama Usulü (ABD. 1977/2, dipn. 3)

106 KURU, B. age. C: 4, s: 3476 vd.–KURU, B. El Kitabı, s: 1210

107 Bknz: 12. HD. 6.6.2005 T. 9692/12254; 12.2.2005 T. 1234/3437; 20.9.1995 T. 11388/11631

108 Karş: 12. HD. 26.11.1992 T. 7896/14934; 21.11.1983 T. 7982/9211

109 Bknz: 12. HD. 8.2.2005 T. 24990/2109; 20.9.1995 T. 11388/11631

110 Karş: 12. HD. 17.2.2004 T. 26637/3061

- «İptal davasına bakan mahkemenin 'dava konusu taşınmazın borçlunun meskeni olup olmadığını' araştıramayacağını, borçlunun dava konusu taşınmazı -diğer davalı- üçüncü kişiye satmakla meskeniyet iddiasından vazgeçmiş sayılacağını»¹¹¹

belirtmiştir.

g) Borçlunun kişilik haklarından olan ve aile hukukuna giren; boşanma, evlat edinme, nesebin tanınması gibi eylem ve işlemleri iptâl davasına konu olamaz.¹¹²

h) Alacaklılarına zarar vermek amacı ile borçlunun kasden yaptığı ihmali işlemler de, iptâl davasına konu olabilir. Örneğin; borçlunun kasden ödeme emrine itiraz etmemesi¹¹³ ¹¹⁴ veya alacak davasında kasden zamanaşımı def'inde bulunmamış olması da iptâl davasının konusunu teşkil edebilir. Bu durumda, alacaklılar açtıkları iptâl davasında, borçlunun alacaklılarına zarar vermek kasdıyla hareket ettiğini isbat ederek, «*ödeme emrine itirazda bulunulmuş veya zamanaşımı def'inde bulunulmuş gibi, haklarının saklı kalmasını*» talep edebilirler. Bu istem üzerine, borçlunun ihmali işlemlerinin iptâline karar veren mahkeme, «*davacıların itiraz hakkını veya zamanaşımını kullanmalarına*» karar verebilir.¹¹⁵

ı) İptal davası, borçlunun alacaklılarına zarar vermek kasdı ile yaptığı hukuki işlemlere yönelik olduğundan, borçlunun aleyhine açılan bir davada, karşı tarafla anlaşarak davayı kaybetmiş olması halinde, alacaklıları, alınan mahkeme kararının «hile» nedeniyle iptâlini sağlamak için İcra ve İflâs Kanununa göre bir iptal davası açamazlar.¹¹⁶ Alacaklılar ancak, karara karşı «yargılamanın iadesi» yoluna (HUMK. mad. 446) başvurabilirler.¹¹⁷

j) «Cebri icra yolu ile yapılan satışlar» hakkında da -kural olarak- iptâl davası açılmaz.¹¹⁸ Çünkü, ortada, borçlunun serbest iradesi ile yaptığı bir tasarruf yoktur. Halbuki; ancak borçlunun -mal kaçırmak amacı ile- üçüncü kişilerle yaptığı tasarruflar iptâl davasına (İİK. mad. 277 vd.) konu olabilir. Yani, «*cebri icra yolu ile yapılan satışlar, borçlu tarafından yapılmış bir tasarruf*» niteliğinde değildir...

Ancak, borçlu -alacaklılarından mal kaçırmak amacıyla- anlaştığı üçüncü bir kişiyle muvazaalı olarak borç ilişkisi yaratarak, aleyhine takip yapılmasını sağlayarak malvarlığına dahil malların ihale ile satılmasını gerçekleştirmişse, bu tür ihaleler hakkında iptâl davası açılabilir...

Yüksek mahkeme, bu konuya ilişkin olarak;

- «*Kural olarak 'cebri icra yoluyla yapılmış olan satışlar (ihaleler) hakkında' iptâl davası açılmayacağını, ancak «alacaklısından mal kaçırmak amacına yönelik bir (muvazaalı) alacak- borç ilişkisi yaratılarak, takip yapılmak suretiyle gerçekleştirilen ihaleler hakkında iptâl davası açılabileceğini*»¹¹⁹

- «*İcra dairesince, tapu sicilindeki on yıllık kira şerhiyle birlikte satılan ipotekli taşınmaz*

111 Bknz: 15. HD. 17.3.1997 T. 826/1399; 27.2.1995 T. 706/1077; 17.12.1987 T. 3690/4496

112 UMAR, B. age., s: 61-GÜRDOĞAN, B. age. s: 223-ANSAY, S. Ş. age. s: 326-BERKİN, N. age. s: 494

113 Bknz: FMK. 19.10.1939 T. (JdT 1940 II, 29) Naklen; BERKİN, N. age. s: 513

114 Bknz: 15. HD. 15.9.1990 T. 3485/3260

115 BERKİN, N. age. s: 514

116 Bknz: 13. HD. 24.9.1974 T. 2095/1919; 3. HD. 25.6.1956 T. 841/3633

117 KURU, B. El Kitabı, s: 1198-age. C: 4, s: 3412-ALTAY, S. age. C: 1, s: 674-PEKCANITEZ, H. / ATALAY, O. / ÖZKAN, M. S. / ÖZEKES, M. age. s: 697

118 KURU, B. age. C: 4, s: 3412-KURU, B. El Kitabı, s: 1197 vd.

119 Bknz: 17. HD. 27.5.2010 T. 2141/4792; 18.9.2008 T. 2637/4156; 16.9.2008 T. 1246/4471; 1.5.2008 T. 188/2286

hakkında, iptâl davası açılmayacağını»¹²⁰

belirtmiştir.

k) Borçlunun taraf olmadığı (yani borçlu tarafından yapılmamış olan) işlemler, iptâl davasına konu olamaz.¹²¹ Örneğin; borçlunun karısının «*borçlunun yetiştirdiği tütümlerin kendisine ait olduğu*» konusunda Tekel Müdürlüğüne verdiği beyanname hakkında iptâl davası açılmaz.¹²²

Borçlunun vekaleten yapmış olduğu tasarruflar da, iptâl davasına konu olamaz.¹²³

Ekonomik değeri bulunmayan işlemler -örneğin; Büyükşehir Belediyesince tahsis edilen işletme hakkının devrine ilişkin işlem- hakkında iptâl davası açılmaz...¹²⁴

Tasarrufun iptâli davası açılabilmesi için, **iptâle konu olabilecek somut bir tasarruf** bulunması gerekir.¹²⁵ Belli bir tasarruf bildirilmeden, muhtemelen alacak ve borç ilişkisinin iptâli için iptâl davası açılmaz...¹²⁶

Kadastro tesbit tutanakları, borçlunun iradesi dışında, 3402 sayılı Kadastro Kanununda belirtilen usul ve şekillere göre düzenlendiğinden, kadastro tutanağı ve içeriği hakkında -borçlunun, kadastro çalışmaları sırasında, kendisine ait tapusuz taşınmazları bildirdiği kişi (eşi) adına tesbit ve tescil ettirmesi işlemi hakkında- iptâl davası açılmaz.¹²⁷

III- Açılmış olan tasarrufun iptali davası bazan konusuz kalır. Yüksek mahkeme;

- «Davanın dayanağı olan alacağın ödenmiş olması halinde davanın konusuz kalmış olacağını»¹²⁸

- «*Alacaklı tarafından 'borçluya ait olduğu yargı kararıyla belirlenen' mallar üzerinde haciz/muhafaza işlemi yapılmış olması halinde, alacaklının satış isteme imkanı doğmuş olacağından, iptal davasının konusuz kalmış olacağını»¹²⁹*

- «*Dava konusu taşınmazın, ipotek borcu nedeniyle alacağına mahsuben -dava dışı- ipotekli alacaklıya ihale edilmiş olması halinde, davanın o taşınmaz yönünden konusuz kalmış olacağını»¹³⁰*

- «*Tasarrufun iptali davaları icra takibine bağlı davalar olduğundan, alacağın herhangi bir şekilde ödenmemesi veya alacaktan vazgeçilmesi halinde, davanın konusuz kalmış olacağını»¹³¹*

III- Bir tasarrufun İİK. mad. 277 vd. göre iptâl davasına konu olabilmesi için, «davacı-alacaklının alacağının doğumundan sonra yapılmış olması» gerekir mi? Doktrinde tartışmalı olan bu konuda ileri sürülen -ve çoğunlukla savunulan (egemen

120 Bknz: İİD. 5.4.1969 T. 1668/3785

121 Bknz: 17. HD. 28.9.2009 T. 5861/5737; 11.6.2009 T. 3811/4138; 7.5.2009 T. 41/2897; 9.3.2009 T. 5251/1207 vb.

122 Bknz: 15. HD. 12.9.1988 T. 328/2777

123 Bknz: 15. HD. 1.12.1986 T. 4402/4059

124 Bknz: 17. HD. 22.5.2008 T. 384/2764

125 Bknz: 17. HD. 8.4.2008 T. 4699/1760

126 Bknz: 17. HD. 27.3.2008 T. 5233/1548

127 Bknz: 17. HD. 26.1.2009 T. 6151/172; 24.1.2008 T. 4045/268; 21.1.2008 T. 5529/178

128 Bknz: 17. HD. 19.11.2009 T. 5751/7739; 4. HD. 18.6.2009 T. 5045/8146; 17. HD. 13.4.2009 T. 5924/2311

129 Bknz: 17. HD. 20.4.2009 T. 2730/2467

130 Bknz: 17. HD. 3.2.2009 T. 4447/336

131 Bknz: 17. HD. 27.1.2009 T. 74/263

olan)- **görüğe göre**¹³² «bir tasarrufun iptâl edilebilmesi için, davacı-alacaklının alacağı-
nın, dava konusu yapılan bu tasarruftan önce doğmuş olması gerekir. Borçlunun tasarrufta
bulunurken, o tarihte (tasarruf tarihinde) mevcut olmayan bir alacaklısına zarar vermesi
mümkün değildir. Alacaklı, borçlu ile işlemde bulunurken -örneğin; ona borç verirken ya da
ona bir taşınır ya da taşınmazını satarken işlem (tasarruf) tarihindeki durumunu dikkate alır.
Borçlunun mâli durumu hakkında alacaklının gerekli araştırmayı yaparak, ona göre, borçlu
ile işlemde bulunması gerekir. Tedbirli bir kişi gibi gerekli araştırmayı yapmayan kimse bunun
sonucuna katlanır... Başka bir deyişle, alacaklı, borçlunun tasarruf (işlem) tarihindeki mal
varlığına güvenerek onunla işlem yaptığından, işlem tarihinden (borcun doğum tarihinden)
önceki tasarruflar iptâl davasına konu olamaz... Ayrıca; İİK. 277 vd. maddelerinin Millet
Meclisi Adalet encümeninde müzakeresi sırasına, 'alacaklıların, muamelede bulunduğu sırada,
borçlunun mâli durumunu bilmeleri gerekeceği' belirtilerek, 'borçlu veya müflisin, borçlu
olmadığı bir zamandaki tasarrufunu muteber saymanın doğru olmayacağı' belirtilmiştir...»

Diğer bir görüşe göre¹³³ ise «iptâl davasının açılabilmesi için, alacaklının alacağını
iptâlê tâbi tasarruftan önce veya sonra doğmuş olması önemli değildir. Başka bir ifade ile,
alacaklının alacağı, iptâlê istenen tasarruftan sonra doğsa bile alacaklı, kendi alacağının
doğumundan önce yapılmış olan tasarrufun iptâlêni isteyebilir...»¹³⁴

Yüksek mahkeme bu konudaki içtihatlarında **birinci görüşe** katılmıştır...¹³⁵

**6183 sayılı Kanuna göre amme (kamu) alacaklarının tahsili yönünden açılacak
iptâl davalarında** «borcun doğum tarihine bakılmaksızın, borçlunun tasarruflarının -6183
sayılı Kanununun 24-31. maddeleri çerçevesinde- iptâlêne karar verilebileceği» doktrinde¹³⁶
ileri sürülmüşse de, **yüksek mahkeme**¹³⁷ bu görüşe katılmamış ve «6183 sayılı Kanuna
dayanılarak açılan tasarrufun iptâlê davalarında iptâlê kararı verilebilmesi için, davacı idarenin
kamu alacağının dava konusu tasarruftan önce doğmuş olması gerekeceğini» belirtmiştir...

IV- İptal davasının niteliğinin daha iyi anlaşılabilmesi için, bu davanın «**istihkak
davası**»ndan farklı olay yönünün de açıklanması yararlı olur. Bilindiği gibi, haczedilen
malın üçüncü kişinin bulunması ve üçüncü kişinin de o mal üzerinde «istihkak iddiasında»
bulunması halinde, alacaklının -icra mahkemesinde- o kimse aleyhine «**istihkak davası**»

132 KURU, B. age. 26.1.2009 T. 6151/172; C: 4, s: 3417 vd-MUŞUL, T. age. s:1292-MUŞUL, T. Bilir-
kişi Raporları ve Hukuki Mütalâalar, C: 2, 2006, s: 887, 928-KOSTAKOĞLU, C. Takip Hukukunda İptal
Davaları (Ad. D. 1989/6, s: 21 vd; Yasa D. 1989/6, s: 1048 vd.)-GÜNEREN, A. Tasarruf İptal Davaları,
2008, s: 1069-KALE, S. Aciz Halindeki Borçlunun, Bir veya Birkaç Alacaklısını Kayıran Hukuki Fiilleri
Dolayısıyla İptal Davası (İİK. mad. 279) (Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan, s: 193)-ŞENER, A. age. s:
1190-KARATAŞ, İ. / ERTEKİN, E. age. s: 74-ŞİMŞEK, E. age. s: 863

133 ÜSTÜNDAÇ, S. age. s: 284-BERKİN, M. İflas Hukuku, 1972, s: 499-BERKİN, N. İflas Hukuku
Rehberi, 1980, s: 110-YILDIRIM, M. K. age. s: 139, 288 vd. - UYAR, T./UYAR, A./UYAR, C. Tasarrufun
İptali Davaları, 3. Bası., s:828 vd.-ALTAY, S. age. C: 1, s: 675 - KURU, B./ARSLAN, R./YILMAZ, E. İcra
ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 17. Baskı, 2004, s:681

134 Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bknz: UYAR, T./UYAR, A./UYAR, C. İcra ve İflas Hukukunda
Tasarrufun İptali Davaları, 4. Bası.«s: 1562 vd.»

135 Bu konudaki içtihatlar için bknz: UYAR, T./UYAR, A./UYAR, C. a.g.e. s: 1761 vd.

136 KOSTAKOĞLU, C. 6183 sayılı Kanuna Göre Amme Alacaklarının Tahsili Yönünden İptal Davaları
(Yarg. D. 1991/1-2, s: 14; Yasa D. 1990/9, s: 1237)

137 Bknz: 17. HD. 2.2.2010 t. 9979/708; 19.1.2010, 10392/101; 6.4.2009 T. 6170/2085 vd. 9.10.2007 T.
3034/3010; 15. HD. 5.10.2004 T. 2573/4847; 2.4.2002 T. 1363/1549; 1.4.2002 T. 5792/1502; 4.10.1999
T. 2389/3628 vb. UYAR, T./UYAR, A./UYAR, C. a.g.e. s: 2026 vd.

açması gerekir (İİK. mad. 99).¹³⁸ Davacı–alacaklı, açtığı bu davada, «*dava konusu malın üçüncü kişiye değil, borçluya ait olduğunu*» ileri sürer ve bunu kanıtlamaya çalışır.

Halbuki, «**iptâl davası**»nda, davacı–alacaklı, «davalılardan üçüncü kişinin, dava konusu malın maliki olduğunu» önceden kabul etmiş ve bunu bile bile bu davayı açmıştır. Davacı–alacaklı, iptâl davasında, «*davalılardan borçlunun, diğer davalı üçüncü kişiye, dava konusu malı devrettiğini ve üçüncü kişinin 'malik' olduğunu (ya da 'rehin hakkı sahibi' olduğunu) ancak, borçlu ile üçüncü kişi arasındaki işlemin İİK. mad. 278, 280'de öngörülen varsayımlardan dolayı kendisi hakkında geçersiz olduğunu ve bu devre (tasarruf işlemine) rağmen, kendisine o mal üzerinde cebri icra hakkı, tanınmasını» -yani, o malı haczettirip sattırma ve satış parasından alacağını alma hakkı tanınmasını- ister.*

Eğer davacı–alacaklı, dava konusu malın mülkiyetinin üçüncü kişiye geçip geçmediği konusunda kesin bilgi sahibi olmadığı için, bu malın «borçluya ait olduğu» kanısıyla istihkak davası açar ve davalı–üçüncü kişi de, «o malın kendisine ait olduğunu (devredildiğini)» ileri sürerse, davacı–alacaklı, «borçlu ile üçüncü kişi arasındaki devir işleminin iptâlini» isteyebilir.

V- İptâl davasına konu olabilecek ve neticede iptâl edilebilecek tasarruflar, İcra ve İflâs Kanununda, üç grup halinde; 278, 279 ve 280 inci maddelerde öngörülmüştür. İİK. mad. 278, 279 ve 280'de iptâl edilebilecek (iptâle tâbi) tasarrufların neler olduğu, teker teker sayılarak (tahdidi olarak) belirtilmiş değildir. Yasanın bu maddelerinde, bazı iptâle tâbi tasarruflar sayılmış ise de, bu sayma sınırlayıcı (tahdidi) değildir. Hangi tasarrufun iptâle tâbi bulunduğunu, olayın koşullarına göre -maddedeki genel tanımlamalar çerçevesinde- hakim takdir edecektir (İİK. mad. 281/I).¹³⁹

İcra ve İflâs Kanununun 278-280. maddelerinde öngörülen «iptâl edilebilecek» (iptâle tâbi) tasarruflar ilerde «**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**»; ŞA, ŞB ve ŞC'de ayrıntılı olarak açıklanmıştır...

VI- Buraya kadar «*İcra ve İflâs Kanununa göre açılacak olan iptâl davalarına konu olabilecek tasarruflar*» hakkında yaptığımız açıklamalar, kural olarak, 6183 sayılı Kanun -mad. 24-31- uyarınca açılacak olan iptal davaları bakımından da aynen geçerlidir.

Başka bir deyişle, **6183 sayılı Kanun uyarınca açılacak iptâl davaları ile İİK. mad. 277 vd. göre açılacak iptâl davaları** aynı «*hukuki nitelikte*»dir.¹⁴⁰ Bu davalar sonucunda, davanın kabulü halinde mahkemece «*iptâl ve tescil*» kararı değil, «*dava konusu taşınır/taşınmaz üzerinde davacı alacaklıya haciz ve satış isteme yetkisinin tanınması...*» yönünde hüküm kurulur.

Bu kanunda da, iptâl konusu olabilecek tasarruflar İcra ve İflâs Yasasına paralel şekilde üç grup halinde - **a)** «*İvazsız tasarruflar*» (mad. 27, 28) (İİK. mad. 278), **b)** «*Aciz halinde iken (ödeme güçsüzlüğü içinde iken yapılan tasarruflar*» (mad. 29) (İİK. mad. 279), **c)** «*Kamu alacağını ödememek amacı ile yapılan tasarruflar*» (mad. 30) (İİK. mad. 280) şeklinde- düzenlenmiştir.¹⁴¹

138 Ayrıntılı bilgi için bkz: UYAR, T. İcra Hukukunda İstihkak Davaları, 3. Bası, 1994, s: 1003 vd.–UYAR, T. Gerekçeli-İçtihatlı İİK. Şerhi, C: 6, 2006, s: 8795 vd.

139 Bknz: 17. HD. 14.12.2009 T. 6423/8377 vb.–15. HD. 16.2.2005 T. 5141/808; 21.10.2004 T. 3131/5291; HGK. 25.11.1987 T. 15-381/873

140 KOSTAKOĞLU, C. 6183 sayılı Kanuna Göre Amme Alacaklarının Tahsili Yönünden İptal Davası (Yarg. D. 1991/1-2, s: 19)

141 GERÇEK, A. Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku, 2010, s:169 vd.–ASKAN, F. 6183 sayılı

Yüksek mahkeme, «6183 sayılı Kanuna göre açılacak iptâl davalarının konusu»na ilişkin olarak;

- «Borçlunun, diğer davalı üçüncü kişinin açtığı tapu iptali ve tescil davasını kabul ederek, dava konusu taşınmazı davalı üçüncü kişi adına tescil edilmesini sağlayan tasarrufun iptali davasına konu olabileceğini»¹⁴²

- «Borçlu tarafından yapılmamış olan tasarruflar hakkında iptal davası açılmayacağını»¹⁴³

- «Devredilen şirket hisseleri hakkında «tasarrufun iptali davası» açılabilceğini»¹⁴⁴

- «6183 sayılı Kanununun 24 vd. maddelerine göre açılan tasarrufun iptali davalarının dinlenebilmesi için 'kamu veya kurum alacağı'nın iptal konusu tasarruftan önce doğmuş bulunması' ve 'kurum/kamu alacağını tahsili için yapılan icra takibinin kesinleşmiş olması gerekeceğini»¹⁴⁵

- «Kamu alacağı'nın tahsili için, 6183 s. Kanuna göre muvazaalı işlemlerin iptâlini sağlamak için dava açılabilceğini»¹⁴⁶

- «İptâl davasına konu olabilecek tasarrufların 6183 s. Kanunda üç gurup halinde' düzenlenmiş olduğunu»¹⁴⁷

- «Cebri icra yoluyla, icra dairesince yapılan ihalelerin iptâli için -6183 sayılı Kanun uyarınca, kamu alacağı'ndan dolayı- iptâl davası açılmayacağını»¹⁴⁸

- «Gerek uygulamada gerek doktrinde kira akitlerinin tasarrufun iptâli davasına konu edilebileceği kabul edildiğinden, 6183 sayılı Kanun uyarınca da kamu alacağı'ni engeller nitelikteki borçlu tarafından yapılmış olan kira sözleşmesinin iptâli için de iptâl davası açılabilceğini»¹⁴⁹ belirtmiştir.

AATUHK. Uyarınca Kamu İcra Hukukunda Tasarruf İptal Davaları, 2007, s:63 vd.-GÜNEREN, A. age., s:740 vd.

142 Bknz: 17. HD. 1.3.2010 T. 218/1741

143 Bknz: 17. HD. 23.11.2009 T. 6735/7776

144 Bknz: 17. HD. 17.11.2009 T. 3071/7592

145 Bknz: 17. HD. 9.6.2009 T. 2875/4093

146 Bknz: 17. HD. 4.11.2008 T. 4007/5090

147 Bknz: 17. HD. 21.1.2008 T. 5529/178

148 Bknz: 15. HD. 5.11.2003 T. 4290/5246; 24.1.1991 T. 5427/157; 25.6.1990 T. 1367/309

149 Bknz: 15. HD. 18.5.1998 T. 1988/2084